

Samouprava

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

LETO 1939

LJUBLJANA, V MAJU 1939

ŠTEV. 5

Plut St.:

O kazenski oblasti občine.

I. Materialna določila.

V »Samoupravi« iz leta 1937., stran 161, je bil govor o sodelovanju občine v upravnokazenskem postopanju, to je, kadar poslujejo kot odredjena oblast sreskih načelstev, policijskih oblastev, oziroma banske uprave. V naslednjem pa bo govor o kaznovalni pravici občine same in njenih organov.

Kazensko pravico ima občina kot taka po § 78. zakona o občinah (z. o.), županu pa pritiče posebej kaznovalna pravica po § 84., zadnji odst. z. o. Župan sme namreč kaznovati z globo 50 din ali z zaporom do 24 ur vsakega, ki se ne pokori njegovi zakoniti odrebi. O tej kaznovalni pravici bo govor dalje spodaj.

Mnogo važnejša od županove pa je kazenska oblast občine same, ki jo ta izvršuje po upravi občine (§ 83., t. 7 z. o.). Te svoje kazenske pravice pa se občine zelo redko poslužujejo, prvič zato, ker ne poznajo zakonov, po katerih je občina pristojna za kaznovanje, in drugič zato, ker ne znajo izvesti kazenske postopanje. Ni namen tega članka občino navajati h kaznovanju (saj je tega že drugje preveč), ampak le seznaniti jo s tistimi zakonskimi določili, ki urejajo kazensko pristojnost občin in kazenski postopek. V naslednjem bom navedel poedine zakone in prestopke iz pristojnosti občine, kolikor so ti zanjo še važni.

1. Po § 82. z. o. je občina upravičena izdajati krajevne uredbe in zagrožati v njih — če so policijskega značaja — kazen do 200 din ali zapor do 5 dni, ako kazen ni plačana v roku, določenem v razsodbi. Po teh uredbah smejo občine same kaznovati tudi tiste, ki jih prekršijo. Predpogoj pa je, da so te uredbe veljavne, to je da jih je odobril ban, in da so bile pravilno razglašene. — Mimogrede povedano tudi uredbe občine prav redko izdajajo, dasi bi bilo to zelo potrebno za primere, kakor so n. pr. skrb za čistočo pred hišo, za kidanje snega, odlaganje smeti na določenem kraju, za čiščenje jarkov skozi vas, za vzdrževanje vaških potov, ki niso registrirana kot občinske ceste, za ureditev nočnih straž, za prepoved prometa z vozili po gotovih cestah v interesu varnosti javnega prometa itd. itd.

2. Najvažnejša kaznovalna pravica gre občinam, ki so mesta ali trgi, po §§ 100. in 101. gradbenega zakona zoper tiste, ki gradijo brez ali zoper gradbeno dovoljenje, zoper tehnične predpise ali zoper izdano prepoved, nadaljevati z gradnjo, in zoper tiste, ki uporabljajo zgradbo brez uporabne dovolitve. Vse ostale gradbene prekrške, ki jih ne omenjata §§ 100. in 101. gradbenega zakona, morajo tudi mestne in trške občine kaznovati po še subsidiarno veljavnih stavbnih redih. Vsa kazenska pravica za gradbene prekrške za vse občine pa je utemeljena v stavbnih redih za Kranjsko (od 25. X. 1875, dež. zak. št. 26), za Koroško (od 15. III. 1866, dež. zak. št. 12) in za Štajersko (od 9. II. 1857, dež. zak. št. 5) s spremembo po razglasu deželnega namestnika za Štajersko (od 31. VIII. 1864, dež. zak. št. 2 iz l. 1865.). Ti stavbni redi ne navajajo poedinih prekrškov, ampak ustanavljajo le generalno sankcijo za vsa dejanja zoper stavbni red (§ 95. kranj., § 170. štaj.). Prekrški, ki bi prišli v poštev, so naslednji: gradnja brez ali proti dovoljenju; neprijava manjših del, ki ne vplivajo na trdnost, varnost pred ognjem in ki ne izpreminjajo zunanjega lica stavbe, občini; gradnja po ugasli dovolitvi (2 leti od izdajanja); neprijava stavbenika in gradnje 48 ur pred pričetkom, parcelacija brez odobritve; uporaba zgradbe brez dovolitve.

Pripominja se, da je bila na bivšem Štajerskem vsa kompetenca v stavbnih zadevah prenešena na občine šele z razglasom deželnega namestništva od 31. VIII. 1864, dež. zak. št. 2 iz l. 1856.

Pritožbeni rok je po vseh naštetih stavbnih redih 14 dni. Kazni se stekajo v občinsko ubožno blagajno, po mestih, trgih in krajih, ki morajo biti regulirani po regulacijskih načrtih, pa v fond za regulacijo. Poleg stavbnega gospodarja je kazniv po vseh stavbnih redih tudi stavbenik, kolikor ga zadene pri prekrških krivda.

3. Po § 30. in sled. zakona o zaščiti poljščine za bivšo Kranjsko od 17. I. 1875, dež. zak. št. 8, ima občina pravico kaznovati na predlog oškodovanca ali poljskega čuvaja poljske prekrške in obenem obsojencu naložiti povračilo škode (§ 16.). Za poljske prekrške se smatrajo po § 2. in sled. tega zakona zlasti: hoditi, ležati po obdelanih travnikih, njivah itd., hoditi po potih, prepovedanih ob trgatvi, začenjati nova pota po tujem zemljišču, odstranjevati prepovedne deske in napise, razkopavati poljska pota, trgati tuje sadje in grozdje, smukati klasje, metati kamenje in smeti na tujo zemljo in pota, poškodovanje kozolcev, senikov itd., paša brez pastirja ali ponoči, paberkovanje brez dovoljenja ali ponoči in temu podobne škode. Kazen znaša 1—40 gld. ali 6 ur do 8 dni zavora (§ 13.), ki pa se more v gotovih okoliščinah podvojiti (n. pr. če gre za prekrške na obdelanih njivah, vrtovih, vinogradih). Kazni se stekajo v občinski ubožni sklad (§ 43.); pri-tožba gre v 8 dneh na okrajno načelstvo.

Skoraj enaka določila ima tudi zakon o zaščiti poljščine za bivšo Koroško (zak. od 28. III. 1875, dež. zak. št. 22).

Na bivšem Štajerskem velja za zaščito poljščine ministrska naredba od 30. I. 1860, drž. zak. št. 28, ki ima sicer podobne do-

ločbe kot navedena zakona za Kranjsko in Koroško s to razliko, da je za kaznovanje pristojno okrajno načelstvo in ne občina.

Na Kranjskem in Koroškem sta omenjena zakona za občino važna ter sta bila le prav malo derogirana z zakonom o pospeševanju kmetijstva.

4. Uredba o požarno-policijskem redu in gasilstvu v ljubljanski oblasti (»Samouprava«, uradni list ljubljanske in mariborske oblasti od 29. XI. 1928, kos 12) in Zakon o gasilskem redu za Štajersko od 23. VI. 1886, dež. zak. št. 29, ki sta bila z zakonom o organizaciji gasilstva in z dimnikarskim pravilnikom od 9. XI. 1932 (Sl. l. št. 91 iz l. 1932.) le deloma razveljavljena, ustanavljata kaznovalno pravico občine za nekatere prekrške. Kazniv je n. pr., kdor ne odstrani ob požarnem ogledu opaženih nevarnosti ognja ali kdor požara ne prijavi ali kdor na poziv župana, gasilcev, orožništva noče pomagati gasiti, dati vodo ali orodje za gašenje itd.

Kazni se stekajo v občinsko ubožno blagajno; pritožba gre v 8 dneh na okrajno načelstvo.

5. Po § 9. zakona o zatiranju boleznih in škodljivcev kulturnih rastlin (Ur. list št. 23 iz l. 1930.) mora občinsko oblastvo odrediti nujne ukrepe in delovno moč za preprečenje prenosa rastlinskih škodljivcev in bolezni. Kdor se temu ne pokori, ga kaznuje občina po § 20. tega zakona v denarju od 10 do 300 din, obenem pa izvrši ukrep na stroške obsojenca. Kazen se steka v občinski kmetijski sklad. Načeloma sodi vse prekrške po tem zakonu občina, le izjemoma okrajno načelstvo. Posebnega pritožbenega roka ni, zato velja splošni pritožbeni rok.

6. Tudi zastareli poselski redi: za Kranjsko zakon od 18. III. 1858, dež. zak. št. 6; za Koroško zakon od 19. III. 1874, dež. zak. št. 14, in za Štajersko od 27. VI. 1895, dež. zak. št. 84 prepustčajo izvrševanje poselskih določb občini, ki izreka tudi kazni (do 5 gld., ozir. zapor do 10 dni). Kazni gredo v občinski ubožni sklad; posebnega pritožbenega roka ni. Prekrški po teh poselskih redih, ki jih sodi občina, so zlasti: za posla, ako se je udinjal pri več gospodarjih, ako brez razloga pusti službo ali jo noče nastopiti; za gospodarja, ako je sprejel drugod udinjenega posla, ako ga je spravlil od drugega gospodarja in ako je dal poslu neresnično potrdilo o službi itd.

7. Pristojnost občin za kaznovanje gre tudi po vodopravnem zakonu za bivšo Kranjsko (§ 47. zakona od 15. V. 1872, dež. zak. št. 16), ki določa: Vsako poškodovanje in pokvarjenje vodnih naprav, ako ne spada to pod strožji kazenski zakon, se kaznuje po predpisih o zaščiti poljščine kot poljski prekršek. Slične določbe imata tudi štajerski vodopravni zakon od 18. I. 1872, dež. zak. št. 8, in koroški od 28. VIII. 1872, dež. zak. št. 46.

Pristojnost občin za kaznovanje po teh zakonih velja le za poškodbe vodnih naprav, na primer nasipa ob vodi, pa še to le, ako ne gre za težje kaznivo dejanje po kazenskem zakoniku (§ 365. k. z.), v nobenem primeru pa ne za ostalo ravnanje z vodo ali

vodnimi napravami. — V ostalem velja tudi tu vse, kar je bilo povedano o zaščiti poljščine. Na bivšem Štajerskem torej tudi za te prekrške ni podana pristojnost občine.

Ponekod, na primer v naredbi o prevažanju čebel na ajdovo pašo (Sl. list od 13. VII. 1938) in v naredbi o podpiranju brezposelnih in pobijanju delomrznosti (Sl. list od 15. IV. 1935) ni točnih določb o pristojnosti za kaznovanje prekrškov po teh naredbah; vendar je z ozirom na ostalo pretežno kompetenco občin po teh naredbah upravičeno smatrati za zakonito, ako tudi te prekrške sodi občina, posebno ker je podana za to pristojnost občin tudi po z. o. (§§ 76., 77.). Kljub temu pa je v dvomljivih primerih o pristojnosti občin za kaznovanje bolje, da občina te kazenske zadeve odstopi okrajnemu načelstvu, ki je zanje brez dvoma pristojno že zaradi določila čl. 73/3 zakona o notranji upravi, da sme »okrajno načelstvo z uredbo vsak čas prevzeti kazensko oblast od občin zase v obče ali za pojedine grane, če se mu zdi to potrebno, da se zavaruje zaželeni učinek«. (Dalje sledi.)

J. L—c:

Zdravljenje siromašnih.

Z zakonom o zdravstvenih občinah z dne 27. svečana 1930 so bile ustanovljene samostojne in združene zdravstvene občine. Samostojne zdravstvene občine so s tem prevzele vse stroške za zdravljenje ubožnih občanov na svoje breme, za združene zdravstvene občine pa, ki nimajo svojih proračunov in uprav, je od bivših okrajnih in zdravstvenih odborov stroške za zdravljenje in zdravila siromašnih oseb prevzela kralj. banska uprava, ki je za delno kritje izdatkov naložila občinam 5% zdravstveno doklado. Stroške za porodno pomoč imajo po zakonu nositi upravne občine same.

Da uredi zdravljenje ubožnih in da kolikor mogoče prepreči izkoriščanje blagodati brezplačne zdravniške pomoči ter dobave zdravil na svoj račun, je kralj. banska uprava tekom let izdala več okrožnic z navodili za občinske uprave, za banovinske zdravnike, ki imajo tudi svoje hišne lekarne, ter za javne lekarne. Tako so na primer izšli predpisi glede izdajanja ubožnih spričeval, glede sestavljanja in predlaganja računov za zdravila, glede ekonomičnega ordiniranja zdravil in prepovedi zapisovanja zdravilnih specialitet itd.

Kljub vsem okrožnicam pa postajajo računi za zdravila od leta do leta številnejši in večji. Vzrok temu je pač največ silna gospodarska stiska v zadnjih letih, ki je zajela zlasti podeželsko prebivalstvo ter v marsikom zatrla vso samozavest. Koliko kmetov je, ki bi se bili nekoč naravnost sramovali prositi za ubožno spričevalo, danes pa si ne vedo pomagati drugače, kot da se v boleznih zatekajo k občini po ubožno spričevalo in k banovinskim zdravnikom po brezplačno pomoč in zdravila! Vse okoliščine, ki otežu-

jejo gmotni položaj stranke, pretehta in upošteva kralj. banska uprava pri pregledovanju ubožnih spričeval, ki so priložena četrtletnim računom lekarn za zdravila ubožnim, četudi presega davčni predpis običajni minimalni znesek. Zato moram občinske uprave opozoriti, da poročajo vedno skrajno vestno in nepristransko in da navedejo v ubožnih spričevalih vse podatke, ki govore za ali proti pravici do brezplačne dobave zdravil. Vsako dvomljivo ubožno spričevalo se pošlje v nadaljnje poizvedbe, in če se izkaže, da občinska uprava ni točno poročala, se predpišejo stroški za zdravila občini v povračilo v smislu navodil za izdajanje ubožnih spričeval.

Računi in računski zneski pa rastejo tudi zato, ker je v teku let naraslo število banovinskih zdravnikov s hišnimi lekarnami, kakor tudi javnih lekarn, tako da je ljudem še lažje okoristiti se z brezplačnim zdravljenjem. Seveda pa tudi zdravniki ne ordinirajo vsi enako, temveč zapisujejo nekateri posameznim bolnikom več, drugi manj. Pri mnogih zdravnikih so se računi zelo povečali. So pa seveda tudi ljudje, ki se zatekajo k zdravniku za vsako malenkost, kakršno bi bilo prav lahko pozdraviti doma s preizkušenimi domačimi zdravili. Zato se je znatno pomnožilo število ordinacij ter stroškov za zdravila.

Naraščanje stroškov za zdravila je razvidno iz porabljenih banovinskih denarnih sredstev v vseh letih, odkar je v veljavi zakon o zdravstvenih občinah. Od kredita 400.000 din, ki je bil porabljen prvo leto, je narasla poraba do letošnjega leta na 1.500.000 din in še čez. Razumljivo je, da skuša kralj. banska uprava na kak način zajeziti nadaljnje naraščanje teh stroškov, ki hudo obremenjujejo banovinske proračune. Vsako leto je treba kredit zanje dopolniti iz kreditov za druge izdatke, kolikor je to sploh mogoče. Ako pa se zvišujejo izdatki banovinskega proračuna, se morajo vsej deželi zvišati tudi dajatve. Tako udarjajo izdatki posredno nazaj tja, odkoder izhajajo.

Zato je potrebno, da vse občine, kar se le da natančno postopajo pri izdajanju ubožnih spričeval ter upoštevajo le resnično potrebne. Kdor količikaj more, naj plača stroške za zdravila sam. Z zmanjšanjem števila ordinacij se bodo nekoliko razbremenili tudi banovinski zdravniki, ki se že pritožujejo, da s časom ne morejo več izhajati, ker se jim nalagajo vedno nove službene dolžnosti.

V ubožnih spričevalih je izraz »delavec« vedno točno opredeliti, ali gre za poljskega delavca ali za v kakem podjetju zaposlenega, ker prihaja v poštev morda bolniško zavarovanje. Za stranke, ki imajo nepremično premoženje ali ki izvršujejo kako obrt, je vedno navesti tudi višino davčnega predpisa po podatkih, ki jih ima vsaka občinska uprava.

Kralj. banska uprava plačuje samo zdravila, ne pa tudi zdravilnih (terapevtskih) pripomočkov, kakor na primer za trebušne in kilne pasove, proteze, brizge itd. Te stroške nosi domovna občina, ako jih stranka sama ne more plačati.

Javna in privatna pota.

Zakoniti predpisi.

Zakon o državnih cestah, Ur. l. 246/60 iz leta 1929., zakon o samoupravnih cestah, Ur. l. 247/60 iz leta 1929. ter novele k temu zakonu (izpremembe in dopolnitve) Sl. l. 114/20 iz leta 1930. in 99/17 iz leta 1931.;

ministrska uredba o izrednem cestnem prispevku za javne ceste, Sl. l. 69/10 iz leta 1931. ter Sl. l. 542/85 iz leta 1937. in banska uredba o subvencioniranih cestah, Sl. l. 145/18 iz leta 1933.;

pravilnik o ljudskem delu in odkupnini za samoupravne ceste, Sl. l. 5/2 iz leta 1931., pravilnik o izrednem cestnem prispevku, Sl. l. 457/74 iz leta 1938. in pravilnik za poslovanje okrajnih cestnih odborov, Sl. list 82/13 iz leta 1935.

Kolikor pridejo v poštev še določila občnega državlanskega zakonika, zakona o zasilnih potih in drugi zakoniti predpisi, je opozorjeno v razpravi na ustreznem mestu. Predpisi o zaščiti javnih cest in prometa na njih se ne obravnavajo v tej razpravi, ker so predmet posebne razprave.

I.

Javna pota.

Po § 1. zakona o državnih in zakona o samoupravnih cestah so javna pota one prometne zveze, ki so vsakomur svobodno dostopna za promet v obsegu, ki ga dopušča namen pota. Javna pota so kot prometne zveze sestaven del javnega cestnega omrežja na določenem upravnem teritoriju.

Zakon deli javna pota na:

1. Državne ceste, 2. banovinske ceste I. in II. reda, 3. dovozne ceste k železniškim postajam — nazvane v razpravi kratko »dovozne ceste« in 4. občinske ceste I. in II. reda.

Izmed občinskih cest so nekatere uvrščene med občinske subvencionirane ali podpirane ceste, za katerih vzdrževanje daje redne letne prispevke okrajni cestni odbor iz svojih sredstev.

V proračunskem letu 1937/38 je bilo v Dravski banovini število cest naslednje:

- a) državnih cest 615 km,
- b) banovinskih in dovoznih cest 4119 km,
- c) občinskih cest 18.527 km.

Kategorizacija javnih potov.

a) Državne, banovinske in dovozne ceste.

Za državne ceste se proglašajo obstoječe ali nove ceste samo z zakonom. Prav tako se opuščajo državne ceste, oziroma pro-

glašajo za javne ceste nižjega reda z zakonom (§ 6. zak. drž. cest.). Državne ceste so le enega reda ter nimajo podvrste.

Za banovinske ceste I. reda proglašajo bani po zaslišanju prizadetih občinskih in okrajnih cestnih odborov z odobritvijo ministra za gradbe one javne ceste, ki služijo glavnemu prometu v dveh ali več banovinah, ali ki so posebno važne za promet v banovini. Za banovinske ceste II. reda pa proglašajo bani one javne ceste, ki služijo glavnemu prometu med važnejšimi kraji v banovini, ali ki vežejo te kraje z državnimi cestami. Na isti način se proglašajo banovinske ceste za javne ceste nižjega reda, t. j. za dovozne ali občinske ceste (§§ 3. in 4. zak. samoupr. cest.).

Za dovozne ceste k železniškim postajam proglašajo ban tiste javne ceste, ki vežejo železniško postajo z najbližjo glavno cesto, po zaslišanju železniške uprave, prizadetih občin in okrajnih cestnih odborov (§ 7. zak. samoupr. cest.).

b) Občinske ceste I. in II. reda.

Javne ceste kategorizira ali proglašajo za občinske ceste I. ali II. reda ter jih kot javne ceste opušča občinski odbor z odobritvijo bana. Za občinske ceste se po §§ 5. in 6. zakona o samoupravnih cestah kategorizirajo samo *j a v n a* pota, ki niso državne, banovinske ali dovozne ceste k železniškim postajam. Javna pota so ali formalno javna, t. j. vpisana v seznam javnega dobra pri pristojnem sodišču ali pa vsaj dejansko javna. Pot more postati dejansko javna s trajno, splošno in svobodno uporabo za promet, kateremu je namenjena. Za dejansko javnost pota je potrebna splošna, svobodna in trajna uporaba pota tako dolgo, da je znanje o drugačnem prometnem stanju izginilo ljudem iz spomina ter dobra vera uporabnikov, da se poslužujejo pota kot občinskega občila, na katerem nima zasebnik nikakšne predprave, marveč je občina nosilec pravic do prometa in uporabe. Če pot ni niti formalno niti dejansko javna, se more uvrstiti med javne občinske ceste I. ali II. reda samo na podlagi pogodbe z lastnikom zemljišča ali pa na podlagi pravnomočne razlastilne odločbe.

Občinske ceste I. reda so ona javna pota najnižje vrste po zakonu o samoupravnih cestah, ki so prometno važna za ozemlje cele občine.

Občinske ceste II. reda pa so tista javna pota, ki služijo za gospodarske ali druge prometne namene samo poedinim krajem ali skupinam uporabnikov v občini (§ 5. zak. samoupr. cest.).

Kataster občinskih cest.

Občinske ceste se morajo po § 10. zakona o samoupravnih cestah vpisati v občinski cestni kataster, in sicer ločeno občinske ceste I. reda in ločeno občinske ceste II. reda. Kataster občinskih cest sestoji iz seznamov občinskih cest I. in II. reda ter iz skice občinskega cestnega omrežja. Kataster občinskih cest mora obsegati sledeče podatke:

Seznamek

občinskih cest . . . reda v občini srez
1. Tek. št., 2. smer in naziv ceste, 3. dolžina v m, 4. širina v m,
5. prometna sposobnost, 6. pravna osnova (vpisana v seznam javne
imovine pri okr. sodišču pod parc. št., last občine parc. št., pri-
stanek lastnika, pravnomočna odločba, dejansko javna), 7. opomba
(n. pr. subvencionirana cesta).

Naknadno med občinske ceste I. ali II. reda uvrščene ceste
se morajo na isti način oznamenovati in označiti z nadaljnjimi
tekočimi številkami, štetimi od zadnje tekoče številke že kategori-
ziranih občinskih cest.

Javna pota kategorizira za občinske ceste I. ali II. reda ob-
činski odbor s sklepom na podlagi seznamkov, ki jih sestavi občin-
ska uprava za vsako vrsto občinskih cest posebej. Sklep občinskega
odbora mora predsednik občine javno razglasiti, seznamke občin-
skih cest pa razgrniti vsakomur na pregled na krajevno običajni
način z dostavkom, da je zoper uvrstitev občinskih cest dopustna
pritožba v roku 14 dni od dne razglasitve na bansko upravo.
Pritožbe se vlagajo pri občini s taksno znamko 30 din za vsakega
pritožnika. Po preteku pritožnega roka predloži občina banski
upravi neposredno v odobritev odborov sklep z nastopnimi pri-
logami:

1. Overjen prepis odborovega sklepa in potrdilo o njega javni
razglasitvi,

2. seznamke naknadno kategoriziranih občinskih cest I. ali
II. reda v trojnem izvodu (en izvod za občino, eden za kataster
pri sreskem načelstvu in eden za bansko upravo),

3. skico omrežja občinskih cest I. in II. reda, ki označuje
lego in smer občinskih cest ter njih tekoče številke po seznamku,
in sicer v trojnem izvodu. Skico cestnega omrežja je napraviti
na polovičnih polah za obe vrsti občinskih cest skupaj. Občinske
ceste I. reda je vrisati v skico z r d e č o, občinske ceste II. reda
pa z m o d r o barvo. Na vsaki progi občinskih cest je pripisati
pripadajočo tekočo številko po dotičnem seznamu občinskih cest:

4. pravočasno vložene pritožbe s predpisanimi taksnimi znam-
kami in izjave lastnikov o prepustitvi zasebnih potov za občin-
ske ceste.

Seznamke občinskih cest je napraviti točno po obrazcu v
»Samoupravi« št. 12 iz leta 1953. Seznamke je opremiti z občin-
skim pečatom in s poslovno številko dotičnega občinskega akta.

Gradnja občinskih cest.

Gradnja in vzdrževanje občinskih cest spada po § 67. zakona
o samoupravnih cestah v zvezi s §§ 76. in 81. zakona o občinah
v pristojnost občinskega odbora kot samoupravnega oblastva prve
stopnje v občinskih cestnih stvareh. Zakon o samoupravnih cestah
ne predpisuje za občinske ceste širine niti ne ustroja ceste. V § 14.

navedenega zakona je le načelno določeno, da se občinske ceste grade, prelagajo in vzdržujejo tako, da ustrezajo vozilom in krajevnemu prometu dotične občine. Traso občinske ceste odobruje po § 12. zakona o samoupravnih cestah ban.

Ne samo, ker predpisuje zakon, marveč ker je tudi stvarno potrebno in ker drugače občina ne pride do cilja, je pred gradnjo občinske ceste potreben sklep občinskega odbora o naslednjih točkah:

1. Da občina zgradi — preloži — preuredi občinsko cesto v določeni smeri, dolžini in širini;

2. da se uvrsti nova občinska cesta med občinske ceste I. reda, če koristi za promet celi občini, ali med občinske ceste II. reda, če koristi prometno le delu občine (§§ 5. in 6. zakona o samoupravnih cestah), kolikor ni cesta že uvrščena med občinske ceste. V slednjem primeru je navesti naziv in tekočo številko občinske ceste po odobrenem katastru;

3. da se zgradi občinska cesta z ljudskim delom in odkupnino po zavezancih cele občine (občinska cesta I. reda) ali po zavezancih dela občine (občinska cesta II. reda) glede na določila §§ 57. do 47. zakona o samoupravnih cestah in pravilnika o ljudskem delu, kolikor ne prispeva občinska blagajna, oziroma cestni okraj in banovina po razpoložljivih sredstvih v smislu § 29. navedenega zakona;

4. da pridobi občina za novo občinsko cesto potrebno zemljišče z odkupom, ali — če bi se sporazum med občino in lastniki prizadetih zemljišč ne dosegel — z razlastitvijo, ki jo izvede na predlog občinskega odbora pristojno oblastvo.

Odborov sklep mora predsednik občine javno razglasiti na krajevno običajni način z dostavkom, da so zoper sklep po § 69. zakona o samoupravnih cestah dopustne pritožbe v roku 14 dni od dne razglasitve na bansko upravo. Pritožbe se vlagajo s taksno znamko 30 din pri občini. Overjen prepis odborovega sklepa s potrdilom o pravilni razglasitvi ter poročilom o odstopu zemljišča za cesto in vloženimi pritožbami predloži občina banski upravi v odločitev, oziroma odobritev kategorizacije nove ali preložene ceste in nje trase ter zaradi uvedbe razlastitvenega postopka glede tistih parcel, za katere se med občino in lastniki ni dosegel sporazum.

Za uvedbo razlastitvenega postopka mora priložiti občina svojemu predlogu poleg navedenih izkazil še sledeče:

a) Načrt okoliša nove cestne proge z vrisano progo občinske ceste, ki ga napravi občinska uprava po katastrski mapi, in sicer v dvojnem izvodu;

b) izpisek iz zemljiške knjige o lastništvu parcel, po katerih namerava občina zgraditi novo progo občinske ceste. Izpisek dobi občina pri pristojnem okrajnem sodišču, zemljiška knjiga, brez plačila takse v smislu tar. post. 42. taksnega zakona, če navede, da potrebuje izpisek za občinske cestne namene.

Vzdrževanje občinskih cest.

Splošne določbe.

Občinske ceste z napravami na njih vzdržuje občina ali z rednimi dohodki občinske blagajne ali pa s prispevki davčnih zavezancev v denarju ali delu po razmerju neposrednih davkov, kolikor ne zadošča podpora banovine in cestnega okraja po § 29. zakona o samoupravnih cestah in dohodki posebnih finančnih virov, n. pr. izredni cestni prispevek, priznalnina ali zakupnina za privatno rabo zemljišča občinske ceste itd.

Občinske ceste I. reda vzdržuje občina praviloma z dohodki občinske blagajne po odobrenem občinskem proračunu. Kolikor bi ti dohodki ali podpore javnih zakladov in posebni finančni viri ne zadoščali, mora občina odrediti ljudsko delo in odkupnino po določilih §§ 37. do 47. zakona o samoupravnih cestah v zvezi s pravilnikom o ljudskem delu in odkupnini za samoupravne ceste.

Občinske ceste II. reda vzdržuje občina po § 29. zakona o samoupravnih cestah v zvezi s pravilnikom o ljudskem delu s prispevki davčnih zavezancev tistih krajev v občini, ki so jim te ceste poglavitno namenjene za promet in uporabo, in sicer v obliki ljudskega dela in odkupnine ali pa v obliki oddelitve cestnih prog v naravi med zavezance.

Opravljanje osebnega dela ali plačilo odkupnine za ceste je le nadomestno sredstvo za cestno obveznost, ki se uporabi takrat, kadar zavezanci ne prevzamejo prostovoljno zakonitega bremena za gradnjo in vzdrževanje občinskih cest. Sporazum med občino in zavezanci izključuje prisilno odmero cestne obveznosti v obliki osebnega dela ali odkupnine, ker se s sporazumom ustanovi posebna pravna obveznost v smislu § 35. zakona o samoupravnih cestah. (Prim. razglas o ljudskem delu in odkupnini za leto 1939/40, Sl. l. 27/4 iz leta 1939.)

Seznamek cestnih zavezancev.

Občinska uprava mora sestaviti oziroma dopolniti najkasneje do dne 31. januarja vsakega leta seznamke zavezancev za ljudsko delo in odkupnino, kakor je predpisano v čl. 17 pravilnika o ljudskem delu in odkupnini. Podrobna pojasnila in navodila o obveznosti, odmeri in odslužitvi ljudskega dela oziroma o plačilu odkupnine so obrazložena v »Samoupravi« št. 8 do 9 iz leta 1931. pod naslovom »Ljudsko delo za nedržavne ceste«.

Seznamke pregleda in odobri občinski odbor na osnovi § 29. zakona o samoupravnih cestah v zvezi s pravilnikom o ljudskem delu in odkupnini, nakar jih razglasi občinska uprava na krajevno običajni način ter razporedi zavezancem na pregled 14 dni od dne razglasitve. V navedenem roku more vsak zavezanec prijaviti ustno ali pisмено ugovor zoper nepravilno ali nedopustno odmero cestne obveznosti neposredno pri občinski upravi s takšno znamko 30 din na pristojno obče upravno oblastvo (za selske občine: na sresko

načelstvo, za občine z mestnim poglavarstvom: na bansko upravo). Po preteku razglasitvenega roka predloži občina seznamke v odobritev sreskemu načelstvu oziroma banski upravi z vloženimi pritožbami v smislu čl. 32 pravilnika o ljudskem delu in odkupnini. Seznamek cestnih zavezancev, ki ga odobri pristojno oblastvo, je pravna osnova za upravo izvršbo odmerjene cestne obveznosti.

V razglasitvenem roku more vsak zavezanec prijaviti občini, da prostovoljno prevzame v vzdrževanje primerno progo občinske ceste. Na podlagi te prijave oddeli občinski odbor po neposrednih davkih cestne proge za vzdrževanje v naravi. Pri oddeljevanju cestnih prog mora uvaževati občinski odbor poleg davčne moči tudi boljše ali slabše stanje ter oddaljenost cestne proge od bivališča zavezanca. Ta razdelilnik cestnih prog predloži občina skupno s seznamki o ljudskem delu in odkupnini pristojnemu oblastvu v odobritev. Odobreni razdelilnik cestnih prog je izvršen prav tako kot odobreni seznamki zavezancev za ljudsko delo in odkupnino. Tistega, ki bi oddeljene cestne proge ne popravil v določenem roku in v redu, zadenejo iste posledice kot druge zamudnike v cestni obveznosti, t. j. kazen zapora do 7 dni in prisilna privedba na delo, oziroma plačilo odkupnine po določilih pravilnika o ljudskem delu in odkupnini za samoupravne ceste. Kaznivo dejanje preiskuje in kazen izreče ter izvrši pristojno sresko načelstvo.

Delovni načrt.

Popravo občinskih cest odreja predsednik občine v času, ko je prebivalstvo najmanj zaposleno s poljskimi deli, in sicer za jesenski termin najkasneje do 1. decembra, za spomladanski pa najkasneje do dne 1. aprila dotičnega leta (čl. 12 pravilnika o ljudskem delu in odkupnini). Če je neurje razdejalo občinske ceste, ali če je potrebno iz drugih važnih razlogov, sme odrediti predsednik občine popravo občinskih cest tudi preko označenega roka in preko rednih enot cestne obveznosti.

Občinske ceste popravlja občina po delovnem načrtu, ki ga sestavi občinska uprava na podlagi odobrenega seznama zavezancev, oziroma na podlagi porazdelitve cestnih prog zavezanecem v naravi. Delovni načrt mora določati najmanj sledeče:

1. Naziv, vrsto in številko občinske ceste po odobrenem katastru občinskih cest;
2. kraj, vas ali skupino zavezancev, ki jim je oddeljena določena proga za popravo;
3. začetek in zaključek delovne dobe;
4. občinskega organa, ki nadzoruje delo in vodi pregled o pravilni odslužitvi cestnih dnin, oziroma o pravilni popravi oddeljene cestne proge;
5. opozoritev na kazni in nadomestno opravilo dela ob stroških zamudnika v smislu § 47. zakona o samoupravnih cestah ter čl. 31. pravilnika o ljudskem delu in odkupnini z dostavkom,

da zoper delovni načrt ni pritožbe. Kazni in odškodnino za neopravljeno delo izreka pristojno sresko načelstvo.

Delovni načrt razglasi predsednik občine zavezancem po občinskih odbornikih in krajevnih starešinah.

Občinski cestarji.

Za redno popravljanje občinskih cest najame občina potrebno število cestarjev. Občinski cestarji morajo opravljati na dodeljenih progah občinskih cest potrebna cestna dela. Zlasti morajo po vsakem neurju ali deževju pregledati cestne proge z mostovi, propusti, podpornimi zidovi in drugimi napravami ter poskrbeti za pravilen odtok vode v cestnih jarkih, spušnikih in propustih ter pod mostovi. Odstranjevati morajo z vozišča blato, prah in sneg, razbijati led in posipati poledenelo ali opolzko cesto s peskom ali drugim posipnim materialom.

Delovni čas na cesti določi cestarjem občinski odbor. Občinske cestarje nadzoruje predsednik občine ter krajevni občinski odborniki in starešine, ki dajejo cestarjem navodila in odredbe za pravilno vzdrževanje občinskih cest in naprav na njih. Vobče veljajo za opravljanje cestarskih poslov na občinskih cestah smiselno isti predpisi kot za cestarsko službo na banovinskih cestah (uredba o službenem razmerju cestarjev, Ur. l. 271/64 iz leta 1929.).

(Dalje sledi.)

Dr. Fran Ogrin:

Ustroj državnega organizma.

(Nadaljevanje.)

Upravno oblastvo sme izdajati uredbe, potrebne za uporabljanje zakonov.

Uprava v kraljevini se izvršuje po banovinah, srezih in občinah.

Kraljevina Jugoslavija ima devet banovin, ki so v ustavi našete in tudi po teritoriju omejene. Samostojno upravno področje pa tvori mesto Beograd z mestom Zemunom in Pančevim.

Podrobnejše določbe o banovinah so navedene v zakonu o nazivu in razdelitve kraljevine na upravna območja in v zakonu o banski upravi.

Samouprava.

Samouprava se vrši po banovinah in občinah. Organizacijo občin določujeta zakon o občinah z dne 14. marca 1933 in zakon o mestnih občinah z dne 22. julija 1934. O ustroju in delovanju občin se tukaj ne razpravlja.

Ogrodje banovinske samouprave je podano v ustavi, natančnejšo izgradnjo pa bo predpisal zakon o banovinski samoupravi. V ustavi sami se nahajajo med drugim tele določbe:

V vsaki banovini kot samoupravnem telesu poslujeta banovinski svet in banovinski odbor.

Banovinski svet se voli na štiri leta z občnim, enakim in neposrednim glasovanjem po določbah zakona.

Svet voli iz svoje srede banovinski odbor, ki je samoupraven izvršilni organ v banovini.

Banovinski svet sme urejati posamezne stroke banovinske uprave z banovinskimi uredbami na podlagi pooblastitve v zakonu o ureditvi banovin ali na podlagi pooblastitve, dane z drugimi zakoni.

Banovinske uredbe imajo v dotični banovini moč zakona.

Banovinski odbor pripravlja predloge banovinskih uredb, sklepa po o njih banovinski svet.

Banovinske uredbe proglašajo in razglašajo ban, ki zahteva predhodno soglasnost državnega sveta glede njih zakonitosti.

IX. Čl. 100.—101.

Sodna oblast.

Ustava določuje med drugim:

Sodišča so nezavisna, sodijo po zakonih in niso pri izrekanju pravice podrejena nobenemu oblastvu.

Sodišča in pristojnost sodišč se smejo ustanavljati samo z zakonom.

Sodniki vseh sodišč so stalni. Sodniku se ne sme odvzeti njegovo zvanje, niti se ne sme odstaviti od službe zoper svojo voljo brez razsodbe rednih sodišč ali disciplinske razsodbe kasacijskega sodišča.

Sodnika ne smejo niti začasno prestaviti na drugo javno službo brez svojega pristanka in brez odobritve kasacijskega sodišča. Sodnik je torej načelno neprestavljiv. V službi sme ostati do izvršenega sedemdesetega leta.

Sodnik ne sme biti za svoje sodno delovanje, n. pr. zaradi oškodovanja kake stranke, tožen brez odobritve pristojnega sodišča.

Izgradnjo sodišč, njih pristojnost in poslovanje določujejo podrobneje zakoni.

X. Čl. 102.—107.

Državno gospodarstvo.

Ustava podaja osnovne določbe tudi o državnem gospodarstvu. Predpisano je gospodarjenje po državnem proračunu, ki velja za leto dni.

Proračun se mora predložiti narodni skupščini v odobritev najkasneje v 1 mesecu od dne njenega sestanka v rednem zasedanju, torej do 20. novembra vsakega leta. Istočasno s proračunom je

predložiti narodni skupščini v odobritev tudi zaključni račun zadnjega minulega računskega leta.

Računsko leto velja od 1. aprila do zadnjega marca prihodnjega leta.

Ako narodno predstavništvo ne odobri predloženega proračuna že do 1. aprila, se mora gospodariti na podlagi dvanajstin za 1 ali več mesecev. Tudi te odobruje narodno predstavništvo.

Državni davki in občne državne davščine se ustanavljajo samo z zakonom.

Davčna obveznost je občna. Kralj in prestolonaslednik plačujeta državni davek od privatne imovine.

Državno imovino upravlja minister za finance, kolikor zakoni ne določajo drugače.

Rude, zdravilne vode, zdravilni vrelci in prirodne sile so državna svojina.

Za pregledovanje državnih računov in nadziranje nad izvrševanjem državnega proračuna in samoupravnih proračunov obstoji glavna kontrola kot vrhovno računsko sodišče. Glavna kontrola pregleduje, popravlja in likvidira račune občne uprave in vseh organov, ki polagajo račune državni blagajni.

Podrobnejše odredbe o državnem gospodarstvu vsebujejo zakoni (zakon o glavni kontroli, zakon o drž. računovodstvu, zakoni o raznih davščinah).

XI. Čl. 108.—113.

Vojska.

Vojaška dolžnost je splošna po določbah zakona. Enako se ustroj in velikost vojske in mornarice predpisujeta z zakonom. Koliko vojske se drži pod zastavo, se določi vsako leto s proračunom.

Vojaška sodišča so nezavisna. Zato pri izrekanju pravice niso pod nobeno oblastjo, ampak sodijo po zakonih.

Razsodbe vojaških sodišč pretresa v poslednji stopnji kassacijsko sodišče.

Podrobne določbe vsebujejo naslednji zakoni: zakon o ustroju vojske in mornarice z dne 6. 9. 1929, Ur. list štev. 191/42 iz leta 1930., izpremenjen in dopolnjen z zakonom z dne 30. 9. 1931, Sl. list štev. 16/2 iz leta 1932.; zakon o administraciji vojske in mornarice z dne 28. novembra 1929, Ur. list štev. 216/46; vojaški kazenski zakonik z dne 11. februarja 1930, Ur. list štev. 273/56, in zakon o postopanju vojaških sodišč.

XII. Čl. 114.—116.

Izpremembe v ustavi.

Izpremembe v ustavi kot državnem temeljnem zakonu so vezane na večje formalnosti kakor pa izpremembe navadnih zakonov.

Predlog, da se v ustavi kaj izpremeni ali dopolni, sme podati kralj in narodno predstavništvo. V takem predlogu se morajo izrecno imenovati vse točke ustave, ki naj se izpremene ali dopolnijo.

Če je podal predlog kralj, se priobči ta senatu in narodni skupščini. Nato se narodna skupščina takoj razpusti in skliče nova najkasneje v štirih mesecih. Šele ta sklepa o vloženem predlogu.

Ako je pa predlog izšel iz senata ali narodne skupščine, se sklepa o njem na način, ki je določen za sklepanje o zakonskih predlogih. Za veljavni sprejem pa je potrebna večina treh petin skupnega števila poslancev oz. senatorjev.

Ako se zakonski predlog usvoji, se narodna skupščina razpusti, nato pa skliče nova na zasedanje najkasneje v štirih mesecih od dne, ko je bil predlog usvojen. Ako se senat in narodna skupščina ne zedinita, se vrši nadaljnje postopanje kakor pri zakonskih predlogih sploh. (Čl. 64.)

Ob vojni, mobilizaciji, neredih in pobuni, ki bi ogrožali javni red in varnost države, sme kralj odrediti z ukazom, da se začasno storijo vsi izredni ukrepi, ki so neobhodno potrebni, brez ozira na ustavne in zakonske predpise.

Take izjemne ukrepe je predložiti naknadno narodnemu predstavništvu v soglasnost.

B.

Organizacija upravne oblasti.

V zvezi z ustavo smo premotrili organizacijo zakonodajne oblasti. Po vrstnem redu državne ureditve obravnavamo sedaj organizacijo upravne oblasti.

Uprava države se vrši po državni upravi in samoupravi.

I.

Vrhovna državna uprava.

Vrhovno državno upravo vodijo ministri, ki so neposredno podrejeni kralju kot nositelju upravne oblasti. Resorno upravo vrše bodisi neposredno, bodisi kot pritožbena in nadzorovalna oblastva. Resornih ministrstev je 14: ministrstvo pravde, za prosveto, za zunanje posle, ministrstvo za notranje posle, za finance, za vojsko in mornarico, za gradbe, za promet, ministrstvo za poljedelstvo, za trgovino in industrijo, za šume in rudnike, za socialno politiko in narodno zdravje, ministrstvo za telesno vzgojo, ministrstvo za pošte, telegraf in telefon. Ministri so lahko tudi brez portfelja (resora). Vsa ministrstva imajo sedež v Beogradu, ki je naše državno središče.

Pristojnost, ustroj in poslovanje predsedništva ministrskega sveta in ministrstev urejujejo posebni zakoni in uredbe. Ona se dele v glavnem na strokovne in poslovne oddelke in odseke. V predsedništvu ministrskega sveta posluje

tudi osrednji tiskovni urad. Vsako ministrstvo opravlja le posle svoje stroke, razvidne iz njegove označbe in iz določenega delokroga.

Določbe veljavnega osnovnega zakona so:

V pristojnost ministrstev, vsakega za svoje področje, spadajo posli glede organiziranja državnih oblastev, vrhovna voditev celokupne državne administracije in vrhovno nadzorstvo nad upravnimi oblastvi in organi, pripravljanje zakonskih predlogov, kakor tudi posli, ki so pridržani s posebnimi zakoni za pristojnost kakega ministrstva.

Posli predsedništva ministrskega sveta:

Opravljanje poslov v stvareh pisarne kraljevega dvora, pisarne kraljevih redov, državni svet, glavna kontrola, obča državna obveščevalna služba.

Posli posameznih ministrstev:

Ministrstva pravde:

Uprava celokupnega pravosodja, razen vojaškega, kazenski in podobni zavodi, državno tožilstvo, upravna sodišča, nadzorstvo nad advokati in notarji (javni beležniki), mednarodno pravno občevarje, urejanje zbornika zakonov in uredb, sodelovanje v strokovnem zakonodajstvu ostalih resorov za zavarovanje pravilnega uporabljanja državnih zakonov, reguliranje in nadziranje pravnih razmerij vseh priznanih ver in vsi versko-politični posli.

Ministrstva za prosveto:

Javni pouk, izvzemši nižje in srednje strokovne šole, skrb za književne, umetniške in znanstvene družbe in naprave in prosvetne zavode kakor tudi nadzorstvo nad njimi, univerze in druge strokovne šole z veljavo univerz, muzeji, gledališča in narodne knjižnice, čitalnice in prosvetne naprave, državna tiskarna, urejanje in izdajanje »Službenih Novin«, oskrbovanje in nadziranje vseh pobožnih ustanov (zadužbin), in sicer v zvezi z ministrstvom, ki po volilu upravlja zadužbino.

Ministrstva za zunanje posle:

Zastopanje kraljevine in njenih državljanov proti inozemstvu, predstavljanje kralja in države v inozemstvu, mednarodne pogodbe, diplomatska in konzularna stroka in obveščevalna služba z inozemstvom.

Ministrstva za notranje posle:

Vzdrževanje javnega reda in miru, skrb za državno osebno in imovinsko varnost, celokupna notranja uprava, kolikor niso

dodeljeni posamezni posli drugemu ministrstvu, policijska obveščevalna služba v državi, državljanstvo in domovinstvo, javne knjige o državljanem stanju prebivalcev (matrike), tisk, zborovanja in društva, orožništvo, kolikor ne gre za organizacijo in disciplino, nadzorstvo nad samoupravnimi oblastmi in obča državna statistika. V pristojnost ministrstva za notranje posle spadajo tudi vsi oni državni posli, ki se niti po izrecnem zakonskem predpisu niti po podobnosti predmeta ne morejo smatrati, da spadajo med posle drugega ministrstva.

Ministrstva za finance:

Uprava državnih dohodkov in stroškov in uprava državne imovine v obče, kolikor niso dodeljeni posamezni posli s posebnimi zakoni v pristojnost drugih ministrstev, državni kredit in denar, zastopanje državnih materialnih interesov, državnih posestev in javnih fondov (državno pravobranilstvo), državni monopol, zemljiški kataster, nadzorstvo nad finančnim gospodarstvom samoupravnih oblastev, uprava neprijateljske imovine, uprava vojne škode in likvidacija poslov direkcije vojnega plena. Državna hipotekarna banka, poštna hranilnica, Privilegirana agrarna banka.

Ministrstva za vojno in mornarico:

Uprava, poveljevanje, organizacija in administracija vojske in mornarice in vseh sredstev narodne vojaške sile, vojaški pouk, vojaško sodstvo, vojaško zdravništvo, vojaško - stavbeni posli, orožništvo glede organiziranja in discipline in obmejne čete glede uporabljanja, organiziranja, administracije in discipline.

Uprava civilne aviatike.

Ministrstva za gradbe:

Ministrstvo za gradbe je najvišje upravno in nadzorno oblastvo za izdelovanje vseh javnih in javni uporabi namenjenih cest in mostov, zgradb, hidrotehniških objektov in elektrostrojnih naprav.

Ministrstva za promet:

Državna prometna politika in nadzorstvo nad vsemi železnicami in vodnimi prometnimi napravami, določanje in uporabljanje tarife na državnih železnicah in ladjah in odobravanje tarife na privatnih koncesioniranih železnicah in ladjah v javnem prometu, eksploatacija državnih železnic, projektiranje državnih železnic v sodelovanju s prizadetimi ministrstvi, gradnja državnih železnic, nadzorstvo nad projektiranjem samoupravnih in privatnih železnic, nadzorstvo nad njih eksploatacijo, nadzor-

stvo nad eksploatacijo in varnostjo samoupravnih in privatnih ladij v javnem prometu, projektiranje in gradnja pristanišč, kakor tudi vzdrževanje in eksploatairanje pristanišč in plovnih cest, pospeševanje turizma v sodelovanju z ministrom za trgovino in industrijo ter uprava javnega avtomobilskega prometa.

Ministrstva za poljedelstvo:

Pospeševanje vseh panog kmetijstva, nižji in srednji kmetijski pouk, kmetijska vzorna državna posestva in žrebčarne, kmetijske poizkusne kontrole in semenske postaje, kmetijski kredit, kmetijska zavarovanja, kmetijska statistika, sodelovanje z ministrstvom za gradbe pri melioracijah, agrarna politika in kooperacija, agrarna reforma in kolonizacija, veterinarstvo, nadzorstvo nad vsemi samoupravnimi in privatnimi kmetijskimi napravami javnega značaja, poljska policija, ribji lov in razredna loterija.

Ministrstva za trgovino in industrijo:

Zunanja in notranja trgovina, industrija, obrti, kreditni in zavarovalni zavodi, izvzemši one, ki spadajo v pristojnost ministrstva za poljedelstvo, nižji in srednji strokovni pouk za trgovino, industrijo in obrt, carinska politika v sporazumu z ministrstvom za finance, trgovinska statistika, borze, bankarstvo, zaščita industrijske svojine, mere in uteži, turizem, izdelovanje trgovinskih pogodb, dajanja dovolil, pridržanih temu ministrstvu, gradnja in izvrševanje nadzorstva nad eksploatacijo onih privatnih industrijskih prog, ki niso namenjene javnemu prometu in tudi niso v zvezi z državnimi in privatnimi progami, služečimi javnemu prometu.

Ministrstva za šume in rudnike:

Uprava državnih gozdov, uprava vseh samoupravnih (vaških, občinskih, sreskih in okrožnih) gozdov, ki jih je upravljala država tudi doslej bodisi na podlagi zakona, bodisi po volji dotičnega samoupravnega telesa, uprava onih gozdov javnopravnih korporacij (cerkev, samostanov, vakufskih fondov, zemljiških zajednic), ki so bili tudi doslej v državni upravi, uprava krajiških imovinskih občin, vrhovna upravna instances nad ostalimi samoupravnimi gozdi in gozdi javnih korporacij kakor tudi gozdi veleposestev, nadzorstvo nad vsemi gozdi po predpisih zakona, najvišje gozdarsko oblastvo v poslih gozdov in gozdarstva, najvišje gozdno policijsko oblastvo, pogozdovanje, urejanje hudournikov, lov, uprava državnih rudnikov in nadzorstvo nad privatnimi rudarskimi podjetji in rudarskimi bratovskimi skladnicami, vrhovno rudarsko policijsko oblastvo, nižji in srednji rudarski pouk.

Ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje:

Skrb za ubožce, invalide in sirote, humanitarne naprave, zavarovanje ob bolezni, onesposobljenosti za delo in starosti, kakor tudi druge oblike socialnega zavarovanja, posredovanje pri preskrbovanju dela, posredovanje v stvareh delavskih plač in dnin, inspekcija dela in zaščita delavcev, delavske zbornice, skrb za stanovanja, ukrepi zoper druginjo, izseljenišvo, vrhovna zdravstvena uprava, iniciativa za zdravstvene posle v vsej državi, urejanje kopališč v sporazumu z ministrstvom za gradbe, vrhovno nadzorstvo nad vsemi sanitetnimi posli samoupravnih enot in privatnikov, socialna higiena in medicina, nadzorstvo nad zdravniškimi zbornicami, uprava in nadziranje naprav za izpopolnjevanje zdravnikov in nižjega zdravstvenega osebja, kakor tudi zdravstvenih naprav za obče državne potrebe, skrb za izvrševanje zdravstvenih zakonov, preiskovanje in zatiranje nalezljivih bolezni, nadzorstvo nad zasebnimi zdravstvenimi napravami, izobraževanje in poučevanje prebivalstva v zdravstvenem pogledu.

Ministrstva za telesno vzgojo:

Ono je najvišje nadzorstveno oblastvo nad vsemi organizacijami in napravami, ki jim je namen telesna vzgoja naroda; dalje je nadzorstveno oblastvo nad telesno vzgojo mladine v šolah in izvršuje to oblast sporazumno s pristojnim ministrstvom; to ministrstvo odobruje združbe in osnavljanje naprav za telesno vzgojo naroda (sokolstvo, športne združbe, strelske družine, prostovoljna gasilna društva) ter skrbi za izvrševanje predmetnih zakonov.

Ministrstvo za pošto, telegraf in telefon vrši vrhovno upravno in nadzorno oblast nad celotno poštno, telegrafsko in telefonsko službo.

Ministri, ministrski svet in predsednik ministrskega sveta, pomočniki ministrov.

Vrhovni državni upravi načeluje predsednik ministrskega sveta, ki vodi obenem posle predsedništva ministrskega sveta.

Minister se postavlja za eno izmed gori naštetih ministrstev; vendar pa je minister tudi lahko brez portfelja.

Kralj imenuje predsednika ministrskega sveta in ostale ministre. Vse ukaze o imenovanju predsednika ministrskega sveta, ministrov in njih pomočnikov kakor tudi o odločitvi glede ostavke katerega izmed njih sopodpisuje predsednik ministrskega sveta.

Vsi ministri tvorijo skupaj s predsednikom ministrski svet.

Sejam ministrskega sveta predseduje kralj ali predsednik ministrskega sveta.

Vsak minister je samostalen starešina svojega resora. Vsi uradni akti njegovega resora se izdajajo z njegovim podpisom ali v njegovem imenu.

Ministru, ki je odsoten, odredi kralj na predlog predsednika ministrskega sveta za namestnika enega izmed ministrov.

Pri posameznih ministrstvih se smejo postaviti pomočniki ministrov.

V ministrstvih, kjer obstoji pomočnik, vodi ta z ministrovo pooblastitvijo tudi nadzorstvo nad vsemi posebnimi oddelki in skrbi za skladnost in enovitost njih uradovanja.

Vse uradne akte, ki jih ni pridržal minister za svoj podpis ali za podpis oddelkovnih načelnikov, podpisuje pomočnik ministrov.

Odgovornost ministrov.

Ministri so odgovorni kralju.

Kralj more odpustiti ministre zaradi prekršitve državnih zakonov, storjene v službeni dolžnosti. Za škode, ki jih store ministri z drugimi prekršitvami svoje službene dolžnosti, odgovarja država.

Minister sme biti obtožen, dokler traja njegova služba, pa tudi v dobi petih let po odstopu.

Vselej, kadar je dejanje, za katero minister odgovarja, kaznivo po predpisih poedinih zakonov, se kaznuje minister s kaznijo, ki jo predpisujejo ti predpisi.

Zaradi onih dejanj, ki niso navedena v obstoječih zakonih, se sme kaznovati minister z zaporom do petih let.

Minister, ki se obsodi na zaporno kazen, izgubi sposobnost za javna zvanja za pet let od dne prestane ali odpuščene kazni.

Poleg kazenske odgovornosti za dejanja, ki jih navaja ta zakon, je minister tudi civilno odgovoren za škodo, prizadeto državi.

Ministrova odgovornost v primerih, ki se kaznujejo po kazenskem zakoniku, ne oprasča odgovornosti in kazni podrejenih organov, ki so ministrovo naredbo izvršili ali ki so predložili kot referenti ministru neresnično poročilo ter ga s tem zavedli v kaznivo dejanje.

Kraljevo obtožbo podpiše predsednik ministrskega sveta. V obtožbi se morajo navesti vsa dejanja, zaradi katerih se minister obtožuje.

Ko kralj poda obtožbo, imenuje obenem tri državne svetnike in tri kasacijske sodnike za člane državnega sodišča, ki sodi ministre po zakonu o vrhovni državni upravi, in prav toliko namestnikov, kakor tudi enega člana kasacijskega sodišča za državnega tožilca. Predsednik kasacijskega sodišča je predsednik državnega sodišča. Dokler se ne ustanovi eno kasacijsko sodišče za vso državo, opravlja dolžnost predsednika državnega sodišča predsednik kasacijskega sodišča v Beogradu.

Državno sodišče sodi v prestolnici.

Tajniško dolžnost opravlja glavni tajnik državnega sveta, če pa je zadržan, prvi tajnik kasacijskega sodišča.

Po sedANJI ustavi moreta ministra obtožiti kralj in narodna skupščina.

(Dalje sledi.)

Iz Županske zveze

Občni zbor Županske zveze

za leto 1939

bo v nedeljo, dne 11. junija 1939 ob četrť na deset dopoldne v beli dvorani hotela Union v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo odbora:
 - a) načelnika,
 - b) tajnika,
 - c) blagajnika.
2. Poročilo preglednikov računov.
3. Predlogi in nasveti.
4. Slučajnosti.

Na občnem zboru smejo v smislu § 4. pravil glasovati samo redni člani. V imenu občine glasuje župan ali njegov namestnik, katerega pooblasti župan. Predpogoj je seveda tudi ta, da je članarina plačana.

Kdor hoče staviti na občnem zboru spreminjevalni predlog glede društvenih pravil ali kak drug samostojni predlog, ga mora naznaniti vsaj osem dni prej pismeno tajništvu Županske zveze v Ljubljani.

Za polovično voznino nismo zaprosili, ker se vsak udeleženec lahko posluži znižane nedeljske voznine ali pa znižane voznine za ljubljanski velesejem.

Občni zbor smo sklicali v Ljubljano zato, ker bomo z občnim zborom združili

izročitev skupne diplome častnega občanstva slovenskih občin

voditelju slovenskega naroda, predsedniku senata g. dr. Antonu Korošcu. Diploma bo izročena na svečan način ob pol enajstih dopoldne v veliki dvorani hotela Union v Ljubljani. Ako občni zbor do tega časa še ne bo končan, ga bomo prekinili in nato nadaljevali po končani slovesnosti.

Gg. župani! Dolžnost vseh občin, katere so častno občanstvo izglasovale, je, da izročitvi skupne diplome prisostvujejo. Pokažimo tudi s polnoštevilno udeležbo pri izročitvi svojo udanost našemu voditelju. Pri tej slovesnosti ne sme manjkati noben župan. Ravno po županih mora biti ta dan zastopan pred našim voditeljem ves slovenski narod.

Županska zveza.

Popravki seznama občin.

Občine dravske banovine v l. 1933.—1937. je naziv knjige, ki jo je izdala Zupanska zveza l. 1937. Knjiga pa bo imela trajno vrednost le tedaj, če so v njej zabeležene vse poznejše spremembe občin. V knjigi sami je v zadnjem stavku navodila za uporabo pripomba, da naj občine same vnesejo v ustrezne stolpce oziroma razpredelke poznejše spremembe občinskega ozemlja, imena ali sedeža. Če se te dopolnitve še niso izvršile, jih naj vnesejo tajniki v knjigo na podlagi naslednjega izkaza sprememb (prva številka pomeni stran knjige, druga tekočo številko):

- 1—5: Občini Blanca priključeni kraji Pečje, Gornje Brezovo, Lončarjev dol in Žigarski vrh iz občine Sevnica; isto pod 2—13; Sl. l. 87/38.
- 2—6: Ime občine: Videm ob Savi (Sl. l. 27/39).
- 5—10: Ime občine: Stari trg ob Kolpi (Sl. l. 27/39).
- 7—11: Prekomasacija l. 1937 se pravilno glasi: Izločen del kraja Planina (h. št. 1—6, 11 in 29) in del kraja Sv. Anton (h. št. 1—6, 16 ter posestvi vulgo Medved in Kogler (Sl. l. 43/38).
- 8—3: Ime občine: Ljubno ob Savinji (Sl. l. 27/39).
- 12—9: " " Ribnica na Dolenjskem (Sl. l. 27/39).
- 15—2: " " Cerklje na Gorenjskem (Sl. l. 27/39).
- 16—14: " " Sv. Ana pod Ljubeljem (Sl. l. 27/39).
- 25—2: " " Brezovica pri Ljubljani (Sl. l. 27/39).
- 26—3: " " Dobrova pri Ljubljani (Sl. l. 27/39).
- 26—5: " " Dol pri Ljubljani (Sl. l. 27/39). Sedež prenešen v Dol (Sl. l. 18/38).
- 28—21: " " Šmarje pri Ljubljani (Sl. l. 27/39).
- 29—4: " " Sv. Križ pri Ljutomeru (Sl. l. 27/39).
- 30—8: Dopolnjuje se besedilo prekomasacije l. 1937.: ... (h. št. 16—38. 46a), del kraja Grabrovnik (h. št. 104, ...), (Sl. l. 24/38).
- 31—1: Ime občine: Begunje pri Cerknici (Sl. l. 27/39).
- 31—2: Sedež prenešen iz Nove vasi v Faro (Sl. l. 5/39).
- 31—7: Ime občine: Planina pri Rakeku (Sl. l. 27/39).
- 32—10: " " Stari trg pri Ložu (Sl. l. 27/39).
- 32—2: " " Sv. Jakob v Slov. gorici (Sl. l. 37/38).
- 39—5: " " Križevci v Prekmurju (Sl. l. 27/39).
- 40—8: " " Pečarovci. Sedež občine prenešen iz Mačkovcev v Pečarovce (Sl. l. 2/38).
- 43—14: " " Sela pri Šumberku (Sl. l. 27/39).
- 45—6: " " Sv. Andraž v Halozah (Sl. l. 27/39).

Uprašanja in odgovori

Veselične takse.

Gostilničar priredi v svojih gostilniških prostorih ples brez plesnega dovoljenja. Pristojna orožniška postaja pošlje prijavo okrajnemu načelnstvu, katero uvede kazensko postopanje in kaznuje gostilničarja zaradi prikrajšbe državne in banovinske takse, dočim ostane občinska taksa neizterjana. — Prosimo za pojasnilo, kako je postopati v tem primeru, da se izterja tudi prikrajšana občinska taksa. — O. V.

Odgovor: Občinske takse izterjuje občina sama in sama uvede tudi kazensko postopanje proti onim prirediteljem plesa, ki ga niso prijavili in ki niso plačali v občinskem proračunu odobreno občinsko takso. Brž ko občina

izve, da se je vršil v njenem okolišu neprijavljen ples, pozove prireditelja v občinsko pisarno na zaslišanje in na podlagi zaslišanja ga kaznuje z dvakratno kazensko takso. Osnova za ta postopek je v členu 14 pravilnika za izvrševanje občinskega proračuna, ki se glasi: »Vsa dejanja in vse opustitve, naj jih stori kdor koli, ki merijo posredno ali neposredno na to, da bi se prikrajšale občinske takse, kaznuje občinska uprava s plačilom dvakratnega zneska prikrajšane takse. Proti odločbi občinske uprave je dopustna pritožba v roku 15 dni na okrajno načelstvo.«

Kazensko postopanje zaradi prikrajšanja občinske takse ni zamenjati s kazenskim postopanjem zaradi prikrajšanja občinske trošarine. Pri trošarini plača stranka poleg redne trošarine še petkratno kazensko trošarino, torej šestkratni znesek, pri taksi pa plača samo dvakratni znesek. Če znaša občinska taksa za ples 50 din, mora plačati prireditelj 100 din kazenske takse in in še 30 din državne takse po tarif. post. 229 taks. zak.

Amnestija za trošarinske prestopke.

K vprašanju, priobčenem v št. 4 »Samouprave« (str. 63), smo prejeli sedaj s pristojne strani pojasnilo, ki potrjuje naše, prav tam povedano mnenje. Po razpisu ministra za notranje posle z dne 5. IV. 1939 III. št. 10812, ki vsebuje podrobna tolmačenja in je bil priobčen tudi okrajnim načelstvom, se amnestijski ukaz ne nanaša na taksna, trošarinska in ostala fiskalna kazniva dejanja, niti ne, če bi njih kaznovanje spadalo v pristojnost občeupravnih oblastev. Od fiskalnih kaznivih dejanj spadajo pod amnestijo edinole takse (redne in kazenske), prisojene zaradi dejanja, ki je kaznivo po splošnem kazenskem predpisu in po posebnem taksnem predpisu, in to bodisi da je bila taksna kazen izrečena obenem s splošno kaznijo (v isti obsodbi), ali — kakor se to v nekaterih primerih vrši — s posebno taksnokazensko razsodbo. Na primer: lovenje brez lovske karte je prekršek po § 86. zakona o lovu, a tudi po t. p. 101 a) zakona o taksah. Kot slednji se kaznuje s petkratnim zneskom neplačane takse. V tem primeru je amnestirana i ena i druga kazen.

O amnestiji trošarinskih prestopkov torej ni govora.

Občinska stavba na tujem zemljišču.

Še pod prejšnjim občinskim odborom je občina postavila mostno tehtnico na zemljišču takratnega župana. Bili smo prepričani, da je zemljišče, na katerem stoji občinska tehtnica, občina odkupila. Ko je prevzel sedanji občinski odbor posle, se je izkazalo, da je zemljišče še vedno last bivšega župana. Iz sejnega zapisnika je razvidno, da je ta župan odstopil zemljišče za občinsko tehtnico.

Kaj naj občina stori, da pride do zemljišča, na katerem stoji tehtnica? Lastnik namreč ne mara zemljišča odprodati in si celo lasti tehtnico, ki jo je občina postavila izključno z lastnimi sredstvi. — O. R.

Odgovor: Zadeva je čisto civilnopravnega značaja. V vašem primeru bo postopati po določilu § 418. občnega državlanskega zakonika, ki pravi: »Če kdo gradi na tujem zemljišču s svojim materialom brez vednosti in dovoljenja zemljiškega lastnika, pripade zgradba zemljiškemu lastniku. Če pa se je gradilo z njegovo vednostjo in gradnje ni takoj prepovedal, lahko terja samo navadno odškodnino za zemljišče.«

Občina naj to zakonsko določilo bivšemu županu priobči in ga pozove, da zemljišče, kolikor se ga rabi za tehtnico, občini odproda za navadno odškodnino. Če bi zemljišča ne maral odprodati ali če bi zahteval pretirano ceno, izročite zadevo sodišču.

Prosimo, poravnajte naročnino!

Pobiranje davka od psov.

Občina pobira po odobrenem proračunu od luksuznih, lovskih in mesarskih psov višjo takso, kakor od psov čuvajev. Ali se smejo lovski in mesarski psi tudi smatrati za pse čuvaje, čeprav je znano, da se rabijo tudi za lov in gonjo živine? — O. L.

Odgovor: Večinoma so občine preveč popustljive pri določanju in izterjavanju pasjega davka. V proračunih imajo pasji davek diferenciran, v splošnem pa se v podeželskih občinah le redko kje pobira od psov več kakor po 10 din, to je oni znesek, ki je določen za psa čuvaja. Osnova za pobiranje pasjega davka je pravilnik o posesti psov in pasjem davku, ki je izšel v »Služb. listu« l. 1937., št. 120/17. Ni pa iz tega pravilnika razvidno, kateri psi so čuvaji, zato se je pri razsoji tega vprašanja ravnati po uredbi o pobiranju občinskih taks v »Samoupravi« iz l. 1929., št. 3 in 9. Lastniki psov se navadno postavijo na stališče, da je lahko tudi lukuszni, lovski ali pastirski pes pes-čuvaj, ker se ponekod tudi ti psi uporabljajo za čuvanje hiš. To pa ni pravilno! Vse občine brez izjeme bi morale smatrati za pse čuvaje, od katerih se plačuje taksa po 10 din, samo tiste pse, ki so za varstvo samotnih posestev neobhodno potrebni, pa najsi so privezani ali izpuščeni v ograjenih zaprtih prostorih. Psi, ki spremljajo gospodarja na polje ali na lov, niso več psi-čuvaji, čeprav jih tudi uporabljajo za čuvanje hiš. Zanje se mora plačati taksa, kakor je določena za luksuzne, pastirske ali lovske pse. V strnjenih naseljih (mestih, trgih in vaseh) ni samotnih posestev, potemtakem tudi ne more biti psa, od katerega bi se naj plačala taksa 10 din. Od psov v strnjenih naseljih bi se morala pobirati vedno taksa, kakor je določena za pastirske, lovske ali luksuzne pse. O tem bi morale občine poučiti lastnike psov in tako tudi dosledno postopati. — Tistega, ki bi svojega psa ne prijavil ali ga napačno prijavil ali ga imel brez pasje znamke, pa bi morala občinska uprava kaznovati po čl. 10 cit. pravilnika v denarju do 900 din ali z zaporom do 30 dni.

Vsem, ki imajo posla z občinsko blagajno, priporočamo nabavo knjige:

Občinsko blagajniško poslovanje

V tej knjigi, ki jo je napisal strokovni referent kralj. banske uprave in občinski revizor A. Jagodič, je pregledno zbrano vse, kar občina pri svojem blagajniškem poslovanju rabi.

Knjiga, ki obsega 200 strani, je deljena v tri dele. Prvi del vsebuje vse zakonske predpise, na katerih sloni blagajniško poslovanje občine, drugi del pojasnjuje te predpise in daje navodila za poslovanje, v tretjem delu pa so zbrane in s praktičnimi zgledi izpolnjene vse blagajniške tiskovine. Knjiga je pisana poljudno in obče razumljivo, tako da jo more prav vsakdo s pridom uporabljati.

Naroča se pri Banovinski zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani ter stane vezana 80 din.